

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМУ, МІСЦЕВОМУ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ
ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПORA ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА.

Видається з 1933 р. Виходить щотижня, № 30 (1444). 16 ЖОВТНЯ 1981 РОКУ. Ціна 2 коп.

ПОДЯКА ЗА ПРАЦЮ

В ці дні в університет надходить чимало листів зі словами подяки студентам за їх самовіддану працю на різних ділянках народного господарства.

Студентський загін «Молодість» ОДУ (командир загону Віктор Безвенюк), який працював в порту на переробці продовольчих народногосподарських вантажів, проявив високу дисциплінованість, організованість і трудову активність у виконанні виробничих завдань.

За час трудового семестру загonom перероблено 5828 тонн народногосподарських вантажів.

Подяки йдуть з будов, заводів і фабрик, із колгоспів і радгоспів. Ось одна із них, надіслана з Іллічівського ордена Трудового Червоного Прапора морського торгового порту:

Адміністрація, партійний комітет і комітет комсомолу дякує бійцям загону за якісне виконання трудового завдання.

Б. ГРАБОВИЙ, начальник порту.
С. СТРЕБКО, секретар парткому.
Г. МАКАРЕНКО, секретар комітету комсомолу.

«ТРУДОВЕ ЛІТО-81»

(ПІДСУМКИ І ПЕРСПЕКТИВИ)

В липні—серпні 1527 студентів університету брали участь у практиці «Трудове літо».

Підготовка і організація цієї практики розпочалась ще в лютому. Було створено штаб «Трудове літо-81» при комітеті комсомолу університету, визначено план його роботи. На факультетах (крім біологічного і геолого-географічного) були створені свої штаби. Завдяки їх цілеспрямованій діяльності керівництво і контроль за участю студентів у трудовій практиці-81 були більш ефективними і результативними у порівнянні з минулим роком. Партійний комітет ОДУ дав високу оцінку роботі штабу.

В організації трудового семестру ми виходили з того, що студенти нашого університету сприйняли його не як необхідність, а як справу своєї честі, надати свідому допомогу керівництву кафедр, факультетів, аудиторних корпусів, гуртожитків та інших господарчих об'єктів університету у підготовці до нового навчального року. 52 об'єкти завдяки учасникам «Трудового літа» було підготовлено до початку нового навчального року. Зокрема, кафедра фізико-хімії полімерів і колоїдів, ПНДЛ-5. В тому, що гуртожиток № 7 був вчасно підготовленим до заселення його студентами, чимала заслуга студентів-учасників трудового літа. 25 студентів механіко-математичного факультету на чолі з Ігором Мельником, членом комітету комсомолу факультету на славу попрацювали на його впорядженні.

Велику допомогу надали студенти мехмату і факультету романо-германської філології нашому ботанічному саду та гідробіологічній станції. Прокопали десятки метрів канал, виростили сотні чудових квітів, обкопали безліч дерев, посадили нові. Не випадково директор ботсаду оголосив подяку всім добросовісним студентам. Як слід попрацювали 9 студентів мехмату у таборі відпочинку ОДУ «Чорноморка».

Швидкий, капітальний ремонт головного корпусу університету, фізичного, хімічного, біологічного факультетів, нового аудиторного корпусу і все це, практично, за-

1,5—2 місяці — конкретна допомога наших студентів своєму університету.

Пріємно відзначити високу відповідальність, добросовісність студентів, яким до трудових книжок занесено подяки. Це: О. Касюра, Л. Буравцева, Л. Гуляк (фізфак), І. Чорний (факультет РГФ), Н. Пустовий і Т. Міллінчук (хімфак), І. Макар, П. Арнаутов (істфак) та інші.

Відзначу у кращий бік роботу штабів «Трудового літа» фізичного (начальник — Світлана Кириченко), механіко-математичного (Галина Пономаренко), філологічного (Т. Рязанцева і В. Польська) факультетів. Підняв свій організаційний рівень і штаб юридичного факультету і факультету РГФ. Штаби здійснювали оперативний контроль за роботою студентів, випустили десятки фотогазет, суворопитали з тих, кому було не до вподоби працювати.

Але поряд з позитивним, під час проведення «Трудового літа» було виявлено і ряд негативних моментів. Певна група студентів безвідповідально поставилась до цього важливого заходу у діяльності вузівського комсомолу. Були тут і ті, хто зовсім не відпрацював, а цифра по університету досить вражаюча — 147 студентів.

А чи треба було б про це говорити? Невже сестрам Загурським (ІІ курс РГФ) так важко бу-

ло б обкопати дерева чи посадити квіти? Чому у студента V курсу юридичного факультету Новицького тільки 8 виходів на будівництво гуртожитку № 8, а у Міщенка всього 5 замість 22? А останні дев'ять студентів взагалі не з'явилися на роботу. Чи студентка V курсу філологічного факультету російського відділу Фомина не знала порядку, коли звільняються від практики? А яке виправдання знайде студент I курсу фізичного факультету В. Шимко, який не з'явився на роботу до гуртожитку № 6? Цей список можна було б продовжити. Але в усьому цьому можна побачити тільки одне: лінощі. Праці можна уникнути, але поки ти студент і живеш в колективі — як тобі дивитись в очі товаришів? Думаю, що комсомольське бюро груп факультетів не залишать поза увагою цю інформацію і висловлять свою думку з цього приводу.

«Трудове літо-81» позаду. «Трудовому літу-82» — всебічну організаційну підготовку! Хотілося б з приводу цього висловити ряд думок, які підказані досвідом двохрічної роботи у штабі «Трудового літа» університету.

Перш за все, підготовку і організацію участі студентів у трудовому семестрі слід розпочинати у листопаді—грудні, що дасть можливість визначити кількість учасників по факультетах, закріпити їх за об'єктами майбутніх робіт, і, що не менш важливо, дасть можливість зарезервувати необхідну кількість місць у гуртожитках на період практики. На жаль, саме це питання до цього часу і не вирішене.

Необхідно надалі розвивати практику допомоги штабам факультетів з боку деканатів, але ні в якому разі не підміну їхньої роботи, і цим піднести авторитет штабів «Трудового літа».

Думаю, що слід у практику атестації студентів з ГПП включити і показники їхньої трудової діяльності на об'єктах університету і у будзагонах.

Все це й дасть можливість якісніше вирішити питання трудової участі студентів, буде сприяти посиленню трудового виховання, такого важливого для кожної молодої людини.

Г. АНТИПЕНКО, начальник штабу «Трудове літо-81».

**РАДЯНСЬКІ ВЧЕНІ! ПІДВИЩУЙТЕ
ЕФЕКТИВНІСТЬ ДОСЛІДЖЕНЬ!
ХАЙ МІЦНІЄ СОЮЗ НАУКИ І
ВИРОБНИЦТВА!**

СЛАВА РАДЯНСЬКІЙ НАУЦІ!

(Із Закликів ЦК КПРС до 64-ї річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції).

Рішенням парткому, ректорату, комітету комсомолу Одеського ордена Трудового Червоного Прапора державного університету імені І. І. Мечникова на Дошку пошани заносяться:

Всі студенти I курсу історичного факультету, які на збиранні томатів в радгоспі імені Кірова систематично перевищують норми (керівники І. К. Калмакан, В. В. Левчук та А. М. Цвіркун).

Студенти VII групи I курсу мехмату Е. Засць, Т. Дехтяр та сестри М. та І. Лускіни, які на збиранні винограду в колгоспі «Прогрес» Ізмаїльського району виконують по дві норми (керівник В. Ефендієв).

Студенти I курсу біологічного факультету, які в колгоспі «Прогрес» Ізмаїльського району значно перевищують норми на збиранні винограду, — Т. Колесникова, А. Ємець, Д. Сафарова, Т. Швець, А. Ніколаєва, І. Паламарчук (керівники А. І. Кошелєв та Е. М. Попова).

Студенти I курсу юридичного факультету В. Денюжка, С. Цандур, А. Акимов, Т. Гульбаджян, В. Панчук, Л. Лігман та Т. Милосердний, які систематично на плантаціях радгоспу імені Кірова Ізмаїльського району перевищують норми на збиранні винограду (керівники Б. Пережнюк та Г. Волосатий).

УДАРНА ВАХТА ФІЛОЛОГІВ

З перших днів добре зарекомендували себе студенти I курсу філфаку на виноградних плантаціях у радгоспі «Перемога» Овідіопольського району.

Керівник загону доцент В. П. Дроздовський розповідає, що, ставши на ударну вахту, гаряче відгукнувшись на звернення істориків до всіх студентів, зайнятих на збиранні врожаю, загін в цілому перевищує норми.

У с. Велика Долина щодня піднімається прапор на честь бригади, яка за минулий день добилась найкращих показників. На вечірній лінійці відзначаються передовики соціалістичного змагання. Ось вони: Світлана Карауш, Володимир Кривцов, а також тт. Будников, Чупракова, Мель-

ник, Михайленко, Урсу, Мельничук, які щоденні норми перевищують у півтора—два рази, а то й більше.

У таборі праці і відпочинку радгоспу «Перемога» створені всі умови для продуктивної праці і культурного відпочинку студентів.

Ми не забуваємо і про хорошу пісню, і посмішку на устах наших друзів. Добрий настрій сприяє високопродуктивній праці.

Так тримати, першокурсники!

О. ФРЕНКЕЛЬ, студентка I курсу філологічного факультету (російське відділення).

Овідіопольський район.

З ХОРОШИМ НАСТРОЄМ

Повернувшись з колгоспів і приступили до занять студенти факультету РГФ. Проте і стінгазети і збори, що присвячуються зараз роботі нашої молоді на збиранні винограду в радгоспах «Чорноморець» (де були ІІ, ІІІ, ІV курси французького відділення, ІІІ курс англійського відділення) та «Маяк» (ІІ курс, англійського відділення), ще ведуть гарячу розмову про підсумки цієї роботи, відзначають її успіхи, окремі недоліки.

А успіхи чималі. Бо студенти з перших же днів на полях взяли високі ударні темпи, не знижуючи їх до останнього дня. Відчувалось: пафос піднесення, пафос боротьби за виконання взятих обов'язків перед місцевими трудівниками, оволодів кожним комсомольцем. Колективи на-

шого факультету показали себе в труді якнайкраще. Саме тому їхнє життя проходило змістовно, бентежно, цікаво. На полі ударна праця. Після роботи—творчі бесіди, лекції, самоосвіта, творчі зв'язки з місцевими трудівниками. Пісні, музика, вірші біля студентського вогнища, які нерідко співались різними мовами. А співались від душі тому, що в молоді проявлялась духовна наснага, романтичний поклик.

З хорошим робочим настроєм приходять тепер студенти в аудиторії, щоб освоювати великий світ знань, щоб перейти від життєвої практики до її багатогранної теорії.

В. ФІЛПОВА, студентка ІІІ курсу РГФ, англійське відділення.

Влітку цього року записані перші сторінки історії будзагону «Елеватор» студентів III курсу історичного факультету.

Ми працювали на будівництві величезного елеватора недалеко від нашого міста. Зараз, коли позаду залишився наш літній трудовий семестр, можна підвести підсумки того, що зроблено, чого ми досягли.

Ми працювали на об'єкті «Мінськгосбуду». Наш об'єкт перебуває під контролем ЦК КНРС і це, звичайно, накладало на нас особливу відповідальність. Не дивлячись на те, що наші будівельні навички були досить низькими, студентський ентузіазм і винахідливість допомогли вирішити поставлене завдання. А завдання перед нашим будзагоном стояло складне — засвоїти 50 тисяч карбованців. І зараз рапортуємо, що з честю його виконали, чим зробили свій внесок у виконання рішень XXVI з'їзду КНРС.

В. ЦЕРКОВНА,
П. ВОЛОШИН,
бійці загону.

На знімку: «Година політмасової роботи. Проводить її командир СБЗ «Елеватор» Василь Дизанов.

Фото Г. АНТИПЕНКА.

МАЙБУТНІ ПЕДАГОГИ

В цьому 1981—1982 учбовому році студенти V курсу фізичного факультету проходять педагогічну практику в надзвичайно розширеному діапазоні базових місць: це і численні середні школи, ПТУ, технікуми і навіть вузи (медичний, сільськогосподарський інститут, вище інженерне морське училище, ОДУ). Для п'ятикурсників така практика дуже важлива, бо стає для них полем напруженої творчості, полем критичної ситуації, коли одержані в вузі фахові знання, методологічні навички, розвинена дослідницька вправність, винахідливість і просто рівень духовної культури показують, наскільки молода людина вміє швидко вирішувати складні проблеми, проявити ініціативу, вийти переможцем із критичної ситуації.

А вирішувати є що. Навіть в перші тижні, коли студенти ще перебувають на так званій пасивній практиці і лише спостерігають за вчителем — майстром своєї справи. Бо й тут у них чимало проблем: подолати психологічний бар'єр в новій трудовій обстановці, найактивніше

підключитися до роботи вчителя в класі, постійно, глибоко вивчати й аналізувати досвід цієї роботи, активно наслідувати її, набуваючи навички лектора, експериментатора, вивчаючи лабораторне обладнання і, крім того, беручи активну участь в трудовому і громадському житті школи, училища, вузу. І ця ж робота різко посилюється, коли студент приступає до самостійної педагогічної діяльності.

Сьогодні ще зарані давати їй остаточну оцінку, проте окремі факти можна відзначити як позитивні, як певне досягнення колективу викладачів, кафедри, деканату. Так, яскравим успіхом увінчалась перша частина педпрактики для студентів А. Цися та В. Городечного: працюючи в інституті сільськогосподарства, вони за короткий строк виконали надзвичайно важливе завдання — підготували навчальну лабораторну роботу з фізики («Визначення теплопро-

відності ґрунту»). Тепер по ній студенти інституту, майбутні агрономи-інженери, спостерігатимуть в своїх лабораторіях ті фізичні процеси, що проходять в різних ґрунтах. Студенти ОДУ О. Глушков та А. Контур, проходячи педпрактику в медичному інституті (кафедра фізики), підготували на кафедрі для учбових демонстрацій ряд приладів. Студенти В. Полоса і В. Героніме в холодильному інституті взяли активну участь в вузівській конференції, присвяченій напівпровідникам. Ряд студентів для швейного училища обладнують кабінет фізики, і багато іншого.

Зараз почався другий етап педпрактики — активний, коли студенти на деякий час стають повними господарями класів, стають вчителями фізики, провадять позакласну роботу за фахом — індивідуальну й колективну з кращими та відстаючими учнями, роботу учнів з додатковою й навчально-популяр-

ною літературою, диспути, вечори, конференції, олімпіади, заняття гуртків, вікторини, організовують випуски газет і т. д. Хоч і важкий етап, але надзвичайно цікавий. Бо саме завдяки йому щороку близько 10 процентів випускників захищають дипломні роботи з фізики або педагогіки з методикою викладання фізики. Ми маємо численні факти, коли випускники університету добре зарекомендували себе не лише як фахівці свого предмета, а й як ентузіасти розвитку у школі пошукової діяльності учнів у галузі техніки та профорієнтації роботи. Майже в кожній школі, де проходять педпрактику студенти нашого факультету, в кабінетах фізики з'являються нові прилади чи описані й розроблені методики, автоматизовані стенди (типу «Основні новобудови X п'ятиріччя»), установки для експериментального дослідження в середній школі деяких властивостей напівпровідників тощо. Проводячи в школі різно-

ВІСТІ З ПЕДПРАКТИКИ

манітну виховну роботу, практиканти стають ініціаторами багатьох цікавих заходів, в результаті яких творчо зростають і самі, бо неухильно, напружено підвищують свою фахову підготовку, вчаться виявляти інтереси, нахили, запити учнів та використовувати їх з метою залучення до різних видів позакласної роботи, поєднувати позакласну виховну роботу з навчальним процесом школи. В цьому плані особливо успішно ведуть свою практику студенти В. Завальнюк та А. Шалаєва в СШ № 9; студент Л. Волощук та Л. Димова в технікумі вимірювань. Людмила Димова навіть виїхала зі своїм класом (як його керівник) на два тижні в колгосп — збирати врожай. Причому вже встигла дати згідно з графіком всі свої уроки.

Що ж, тільки так — в напруженні, в творчому злеті і приходять до нас і знання і досвід майстра своєї справи!

А. МИХАЙЛОВ.

Розповіді про вчених

Професорові Назарові Івановичу Букатевичу у жовтні 1981-го виповнюється дев'яносто сім років. Авторів, який пише про нього, скоро мине сімдесят три. А знайомі ми з ним шістдесят три. По праву прадавнього знайомства — ці спогади.

Одного дня ранньої осені до нас у перший клас першої одеської Рішельєвської гімназії увійшов новий, кремезний і усміхнений учитель, який став викладати предмет, якого ніколи не було в програмах старих гімназій і життя якому дала революція. Звався він «українська мова» — і вивчати його почали водночас в усіх класах, від першого до найстаршого.

Новий викладач не був схожий на гімназійних вчителів, яких ми бачили до того. Наче широкий простір українського степу ввірвався разом з ним у стіни старої гімназії — майже ровесниці нашої Одеси, а мелодійне українське слово забринуло наче музикою на уроці.

Одразу новий викладач зумів зацікавити слухачів своїм предметом, хоч переважна більшість з нас були дітьми міста, далекими за тих часів — унаслідок політики, проваджуваної царатом — і від

української культури, і від української мови. Та тепер наче під чудодійним впливом незримой диригентської палички це слово українське ріднилося з нами.

І ось я вже декламую українською мовою вірш про зиму і засніжений ранок, одержую за нього «п'ятірку», а потім не один раз повторю його вдома перед гостями, а ті милуються моєю доброю вимовою.

З дідівської бібліотеки я дістав Шевченків «Кобзар» та «Енеїду», оправлену в одну книжечку разом з іншими творами Котляревського і стаю в класі найбільшим ерудитом з питань української літератури.

Та з початку 1919 року влада в місті опинилася в руках білогвардійців і англо-французьких інтервентів — почалось знов переслідування — в числі інших репресій — всього українського. По всіх класах українську мову з шкільного розкладу виключено, а натомість на ці

ЛЮБОВ ДО ВІДНОЇ

години — принаймні в нашому класі — поставлено додаткові уроки співу. Це вжахнуло мене, бо, не маючи музичного слуху й голосу, я й так потерпав на уроках основних. А тут ще два...

Час біжить — промайнуло місяців зо три наших занять в такій напруженій обстановці — і вже Червона Армія звільняє від білогвардійців та англо-французьких інтервентів нашу Одесу. Знову вчимо українську мову. Припинився директорський нагляд — зник з гімназії, десь переховуючись до «чергового» повернення білогвардійців в Одесу — і сам пан директор.

На завершення навчання в першому класі я скомпонував «Читанку», справжню читанку, тільки рукописну, зроблену у вузенькому зошиті, що виготовлявся для вписування і заучування іноземних слів. Ця «Читанка», в якій вірші перемішані з прозою, з біографічними — про письменників — та історичними нотатками, зберігаються в мене й досі. Маючи томик Котляревського і Ше-

вченка, я міг черпати матеріал не лише з підручника!

Свою «Читанку» я, звичайно, вручив Назарові Івановичу. Він уважно її прочитав, бо на тексти, писаному синіми чорнилами, зробив у різних місцях поправки червоними, а наприкінці — теж, звичайно, червоними — поставив мені п'ятірку.

Дивлюсь оцей зошит шістдесятирічної давнини і думаю, чи не починати з нього свій список наукових, чи то пак, науково-методичних праць?! Жаль тільки, що через кілька років, «підрісши», я почав у тій рукописній «Читанці» робити якісь поправки, додатки чорними чорнилами. А це ж цікавий документ самостійної роботи учня тої далекої доби.

Плодотворним був оцей перший рік знайомства з Назаром Івановичем, коли він отак підтримав мій потяг до творчої праці в галузі літератури.

Та наші з ним зустрічі тривали і в наступні буремні роки. Коли в 1922-му викладачі колишньої Рішельєвської гімназії заснували на

вулиці Артема радянську трудову школу № 50, яка дістала ім'я Льва Толстого, до нас у VII клас знову приїшов викладати українську мову й літературу Назар Іванович Букатевиц. Він, звичайно, пізнав свого учня-активіста і зустріч виїхала радісною і задушевною.

Не знаю, чому Назар Іванович викладав у нас тепер лише короткий час — мабуть тому, що переходив до вищої школи, заходжувався над науковою роботою...

І справді, коли в 1927-му році я поступив до Одеського інституту народного господарства, він екзаменував мене з української мови та літератури, а потім весь перший рік навчання читав нам курс «українознавства». Так звався в ті часи курс з елементів мови, фольклору, етнографії і історії літератури (включаючи початки радянської). Від Назара Івановича я почув уперше систематичний, хоч і стилістичний, огляд сучасного літературного процесу, почув зокрема розповідь про Тичину.

Саме в цей час Назар Іва-

Зараз у студентів п'ятих курсів Одеського державного університету гарячий розпал педагогічної практики. Студенти дають уроки, розбирають їх якість, знаходять позитивне, критикують за недоліки, вперше виступають як методисти. Студенти роблять «перші кроки» і, природно, виявляються недоліки. Групові керівники педпрактики, представники кафедри педагогіки, вчителі шкіл, до яких прикріплені студенти, намагаються показати студентам кращі зразки роботи відмінних учителів школи і на їх прикладах вчать «початківців». При аналізі уроків студентів використовуються вказівки ХХVI з'їзду КПРС про поліпшення якості учбово-виховної роботи і в першу чергу якості уроків.

Перед початком 1981—1982 навчального року з ряду предметів введено нові програми, роздані учням безплатно нові підручники, багато вчителів підвищили свою ділову кваліфікацію, пройшли атестацію і охоче передають студентам свій досвід. Всі вони знаходяться під сильним впливом Всесоюзного і Українського з'їздів Комуністичної партії. Студенти на практиці засвоюють старі і нові принципи педагогіки і її відділу — дидактики. Важко студентам, які вперше дають уроки, вкласти в певну одиницю часу і дати максимум програми. А якість уроку визначається саме тим, наскільки науково і дохідливо студент-учитель викладає учбовий матеріал. Питання ускладнюється тим, що потрібно дати на уроці не тільки основи наук, накопичені і створені віками, але і викласти наукові знання, накопичені за останні десятиріччя. І це ще не все. Потрібно дати учням знання, які будуть важливі сьогодні, а також знання, що згодяться через 10—20 років — як вимагають Основні напрями розвитку народного господарства, прийняті на ХХVI з'їзді КПРС. Перед студентами ОДУ постає питання: практично як прогнозувати знання учнів не тільки на XI, але й на інші п'ятиріччя. А зробити це не легко. Прогнозуючий зміст уроку викликає у учнів додатковий, якщо не основний, інтерес. То ж цьому навчанню «з перспективою» треба вчити студента не тільки на лек-

ціях з методики, але і на всіх курсах, на практичних і семінарських заняттях, в процесі самостійної роботи студента з основних дисциплін спеціальності. Друге питання, якому треба приділяти увагу при розборі уроку під час педпрактики, — це питання **проблемного викладу** і проблемного засвоєння учнями учбового матеріалу. Учень не повинен бути байдужим до викладу вчителя. Вчитель повинен викладати матеріал так, щоб він хвилював учня своїм змістом та прикладним до науки матеріалом, якщо викладання пов'язується з практикою і життям. Подання матеріалу не може бути сухим, відірваним від життя «формально академічним».

Слухаючи учбовий матеріал, учень в уяві повинен вирішувати великі чи маленькі проблеми. Цьому також потрібно вчити студента, когрий йде на педагогічну практику, в життя. Показувати, як це треба робити при розгляді уроку, в постійному спілкуванні з студентом.

Покращуючи якість уроку, вчителі шкіл Радянського Союзу засвоюють так зване **диференційоване навчання**. Проходячи з усіма учнями основний матеріал програми, вчителі не забувають відстаючих. В процесі навчання вони на уроці і поза уроком допомагають відстаючим, які пропустили заняття. Тим самим сприяють підтягуванню їх до рівня кращих учнів. Але в диференційованому навчанні є ще один бік: не затримувати відмінників і здібних талановитих дітей. Їм можна давати додаткові складніші завдання, але при відповіді на уроці бути більш вимогливим. Виявляти в школах здібних талановитих дітей і надавати їм додаткову наукову допомогу, залучати таких обдарованих учнів до роботи в наукових гуртках університету, прикріпляти до них студентів, які вже проявили здібності в науково-дослідницькій роботі, давати їм теми для виступів на наукових конкурсах, вікторинах, що проводяться в Одеському університеті.

Програмоване навчання навчає учнів не тільки складати і виконувати індивідуальні плани, але і методам наукової роботи в школі, використанню обчислювальних і таких, які навчають, машин,

що поглиблюють учбову роботу в школі. Одеський університет передав назавжди 27 машин середній Шабській школі, в якій поглиблено вивчається математика. На механіко-математичному факультеті ОДУ є кілька поколінь обчислювальних машин, на факультеті РГФ лінофонні кабінети. Студенти-практиканти мехмату, які проходять педпрактику в 38 Одеській середній школі, організують походи учнів на обчислювальний центр ОДУ. Але цього мало. Треба добитись на факультеті такого становища, щоб всі студенти мехмату могли вести заняття з математики з застосуванням сучасних обчислювальних машин і навіть машин обчислювального центру. Поки що на факультеті цього немає. Не використовуються в школі навіть елементарні учбові машини («ОДУ-8» та інші). Програмоване навчання можна здійснювати і без машин. Але цьому теж потрібно вчити студента. Тільки на РГФ перед педагогічною практикою був проведений невеликий практикум з ТЗН. Але магнітофонів на факультеті мало і стан їх такий, що в школі ними користуватись неможливо. Учбове кіно в університеті не стало надбанням студентів, які йдуть на практику. Користуватись учбовим кіноапаратом на уроці студенти не можуть. А технічні засоби наочності та навчання могли б набагато покращити якість уроку, викликати до науки додатковий інтерес. В університеті потрібні кабінети учбового кіно, радіо, телебачення, учбових звукозаписів, курси та практикуми студентів для їх засвоєння.

НДІ фізики та інші кафедри фізики ведуть цікаву роботу по розвитку голографії. Деякі наукові працівники цих заходів вже підготували цікаві голограми, які вже зараз можуть бути використані в учбових цілях. Одеський університет завжди був новатором у створенні оптичних засобів наочності та навчання (взяти хоча б винахід університетського механіка Тимченка — кіно та інше, або відкриття професора Кирилова — кольорова фотографія). Чому б НДІ фізики, хоча б з допомогою студентів-практикантів, не

спробувати перевірити дидактичні якості виготовлених в ОДУ голограм? Кольорове, об'ємне, стереофонічне зображення за допомогою голограм могло б підвищити інтерес і сприяти змістовнішому навчанню.

Нарешті, оцінка роботи учителя і студента в період педагогічної практики студентів V курсу. Щодня студенти V курсу ОДУ дають сотні-тисячі уроків. Студенти виставляють тисячі і десятки тисяч оцінок учням тих класів, в яких ведуть пробні і залікові уроки. Сотні оцінок виставляють керівники педпрактики студентам, які дають уроки. Більшість цих оцінок не відповідає справжньому рівню практики. Ці недоліки являються наслідком педагогічної науки взагалі і рівня викладання педагогічних дисциплін (зокрема дидактики). Тому необхідно розробити **теорію вимірювання** учбово-виховного процесу та **теорію інформації**, що стало суміжною наукою з дидактикою.

Отже, оцінка уроку студентів V курсу повинна бути об'єктивною, індивідуальною, конкретною та підсумковою, щоб педагогічна діяльність вчителів уже в університеті ставала набагато змістовнішою і ґрунтовнішою.

В. РУЖЕЙНИКОВ,
доцент кафедри педагогіки.

ТОРЖЕСТВО ДЕМОКРАТІЇ

Семінари, колоквіуми, наукові конференції, присвячені Дню Конституції СРСР, пройшли в Одеському державному університеті. Вони організовані кафедрами суспільних наук нашого вузу. Особливий інтерес викликали семінари і конференції по Основному Закону Радянського народу, на яких з доповідями виступили студенти-іноземці, що навчаються в університеті.

Семінар першкурсників відкрив вступним словом доцент В. П. Захаров. Заступник декана по роботі з іноземними студентами старший викладач Ф. В. Нех розповів про всесвітньоісторичне значення нової Конституції СРСР.

«Конституція миру і творення» — так назвали свою доповідь майбутні історики Рокія Гарсія Карлос (Куба) і Хосінто Донімбернард (Домініканська Республіка). Студент фізичного факультету Гонсалес Санчес Фернандо присвятив свій виступ темі «Конституція СРСР по керівну та спрямовуючу роль КПРС в політичній системі Радянського суспільства». Тема виступу студентки факультету романогерманської філології Лунтангерін Баярмаа із Монголії — «СРСР — єдина союзна багатонаціональна держава», а студента біофаку Омєву із Нігерії — «Міжнародне значення Конституції СРСР».

А. КУЗЬМН,
старший викладач кафедри російської мови для іноземців.

П. ФЕДЧУК,
методист кафедри педагогіки ОДУ.

МОВИ

нович в працях інституту опублікував свою велику розвідку про чумацтво на Україні, яка принесла йому широку відомість, згадується і цитується по тепер. В солідному томі інститутських праць вона займає значну частину. З'явилися тоді в друку і інші роботи вченого. Завжди з якоюсь гордістю і зацікавленістю стежив я за успіхами вчителя.

Назар Іванович — головний «винуватець», що доставив вищу економічну освіту, я поступово повернув кермо в бік історії української літератури. І вже через рік по закінченні інституту задумав (хоч тоді цей намір не здійснював) поступати саме в літературознавчу аспірантуру. Працюючи в газеті, «займаючись» хлібозаготівлями і осінньою сівою, вуглеводобутком і транспортними перевозками, я продовжував мріяти про літературу.

Будучи журналістом, зосередженим тоді за характером праці на індустріальній тематиці, я наважився прочитати в нашому затишному Будинку преси доповідь про

новини радянського шевченкознавства. Спеціально відвідав Назара Івановича і запросив прийти на мій виступ. Він прийшов і з інтересом прослухав доповідь. Памятаю, як потім учотирьох — Назар Іванович, моя сестра, один мій приятель-робкор і я — сиділи в буфеті за склянкою чаю і тосточками та обговорювали мій дебют.

Минуть ще роки, поки я піду в літературознавчу аспірантуру, але той вечір лишиється для мене незабутнім, наче я дістав благословіння, напуття старшого на роботу, яка стане змістом усього твого життя. А починалось усе з першого класу гімназії.

...В рік Перемоги — після того, як минуло багато подій, ми знову зустрілися. Він приїхав з Ворошиловграда, де перед тим працював, і дістав запрошення очолити кафедру російської мови (профіль наукових занять його з роками змінився, хоч інтерес до питань української культури лишається в нього і по сьогодні).

Так зустрілись вчитель і учень в стінах одного навчального закладу, в стінах одного університету — тепер як доценти, а далі як професори.

Майже 30 років очолював Назар Іванович кафедру російської мови, виховав за цей час цілу плеяду наукових працівників — мовознавців, кандидатів наук, доцентів, здійснив разом з ними ряд колективних робіт, зокрема з порівняльної історичної граматики братніх мов, що є цінним внеском до філологічної науки. Та все одно, я вважаю себе першим за часом його учнем, бо я — з першого класу гімназії, бо кого він знає отак — шістьдесят років з гаком.

Одного разу я запросив Назара Івановича на спеціальне, присвячене зустрічі з ним, заняття керованого мною дисертантського семінару педагогів-філологів в Одеському Будинку вчених. Прийшло багато моїх учнів — яка це була хвилююча і знаменна зустріч! Назар Іванович, схвилюваний, бачив, слухав своїх літературних онуків, учнів свого учня, вів розмову з великих питань великої радянської науки, на користь якої він стільки працював.

Хай щастить йому й далі. Велике спасибі за науку, доземний уклін!

Андрій НЕДЗВІДСЬКИЙ,
професор, доктор філологічних наук.

Іван Кочерга на одеській сцені

Високохудожня, ідейно насичена, філософськи глибока драматургічна спадщина І. А. Кочерги не могла бути не поміченою у театральній Одесі. Всі чотири спектаклі, про які ми розповімо, стали подіями в культурному житті міста.

Першою до творчості І. А. Кочерги звернулася Держдрама (нинішній театр імені Жовтневої революції) у 1926 році. Це був другий сезон колективу, що заявив про себе рядом цікавих постановок. «Фея гіркого мигдалю» І. А. Кочерги, яка тільки була видрукувана, полонила увагу молодого режисера М. Тінського і групи виконавців.

Ансамбль у цьому спектаклі був справді блискучий. Ю. Шумський в ролі графа Бжостовського грав з тією внутрішньою енергією і запалом, які вирізняють тільки справжній талант. Чудово справилася з роллю Франтішки актриса втонченої пластики Г. Торна. Дівчину з народу Лесю поетично зіграла К. Осмяловська.

Вистава була поставлена як лірична комедія, в ній звучало багато дуетів, тріо, сольних номерів. Музика допомагала дії, давала додаткову характеристику образам спектаклю.

Але найбільший успіх випав на постановку в театрі імені Жовтневої революції п'єси І. Кочерги «Свіччине весілля». 5 липня 1947 року відбулася прем'єра цієї вистави.

Режисер, художній керівник театру Б. Х. Тяго багато працював в архівах, бібліотеках, добре вивчив епоху, події початку XVI століття, про які йшла мова у п'єсі. Він націлив весь творчий колектив на те, щоб у виставі була реально змальована і одночасно образно узагальнена боротьба народу за свої права, проти соціального і національного гніту. Головною сюжетною лінією у виставі стала доля зброярів Свічки і його коханої дівчини Меланки. Їх ролі виконували Л. Луценко і Б. Михалевич.

Учасниця спектаклю, виконавиця ролі Пріси заслужена артистка УРСР Н. Ю. Ващенко пригадує:

— Як зараз бачу перед очима головних дійових осіб — рішучого, мужнього Свічку — Луценка, мудрого старого золотаря Передерія — Маяка, народного легіня, кожум'яку Чіпа — Возіяна, безжурного та запального Кезгайла — Твердохліба. А які були у виставі поетичні образи: Михалевич — Меланка, Босенко — Гільда, Мацієвська — Тетяна!

Тема «Свіччиного весілля» надихала і композиторів. У 1974 році на сцені Одеського театру опери та балету відбулася прем'єра балету Ю. Знакова «Свіччине весілля». Композитор використав у музичній партитурі різноманітні характеристики, несподівані жанрові деталі, збагачуючи стилістику балету. А на весіллі Свічки звучали трієсті музики — оригінальний хід композитора, не кажучи вже про сольні партії старовинних народних інструментів в оркестрі. Балетмейстер І. Чернишов сміливо ввів у тканину балету нову сюжетну пластику, міманс, внутрішній монолог, якими так вдало володіли А. Сердюк — виконавиця ролі Меланки та В. Подлозний (Свічка).

Гармонійна єдність всіх компонентів балету, точне співвідношення класичного і народного танцю, традицій і новаторства у музиці і сценографії забезпечили успіх постановки.

І ще один спектакль, без якого літопис драматургії І. А. Кочерги був би неповним для Одеси, — це постановка на сцені ТЮГу в 1957 році своєрідної дитячої опери «Чорний вальс». Цей спектакль також користувався успіхом.

В. ГОЛОТА.

Студентка III курсу мехмату комсомолка Ірина Утужникова успішно склала літню екзаменаційну сесію. Вона староста групи, член ансамблю скрипалів університету, керує групою оформлення дня факультету. Ірина бере активну участь у житті комсомольської та профспілкової організацій.

Фото М. РИЖАКА.

ВИДАНО ПОЛІТВИДАВОМ

Видавництво політичної літератури випустило восьмий том творів Генерального секретаря ЦК КПРС, Голови Президії Верховної Ради СРСР товариша Леоніда Ілліча Брежнєва «Ленінським курсом» (М., 1981).

До восьмого тому ввійшли праці, які стосуються періоду з квітня 1979 по березень 1981 року.

Значне місце у творах товариша Л. І. Брежнєва посідають матеріали, які стосуються боротьби КПРС і Радянської держави за міцний мир і міжнародну безпеку, за поглиблення співробітництва країн соціалізму, за свободу і незалежність усіх народів.

Том завершується «Звітною доповіддю ЦК КПРС XXVI з'їздові Комуністичної партії Радянського Союзу і черговими завданнями у га-

лузі внутрішньої і зовнішньої політики 23 лютого 1981 року», з якою виступив товариш Л. І. Брежнєв, та іншими його виступами на з'їзді і у зв'язку з ним.

Видавництво політичної літератури опублікувало два томи стенографічного звіту «XXVI з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу, 23 лютого — 3 березня 1981 року». Про перший том цього видання наукова бібліотека вже інформувала на сторінках газети. Другий том (М., 1981) розпочинається з ранкового дев'ятого засідання 27 лютого 1981 року і закінчується ранковим п'ятнадцятим засіданням 3 березня.

До тому ввійшли: доповідь Голови Ради Міністрів СРСР товариша М. О. Тихонова «Основні напрями економіч-

ного і соціального розвитку СРСР на 1981—1985 роки і на період до 1990 року», обговорення доповіді «Основні напрями економічного і соціального розвитку СРСР на 1981—1985 роки і на період до 1990 року», «Постанова XXVI з'їзду Комуністичної партії Радянського Союзу про проєкт ЦК КПРС «Основні напрями економічного і соціального розвитку СРСР на 1981—1985 роки і на період до 1990 року», «Основні напрями економічного і соціального розвитку СРСР на 1981—1985 роки і на період до 1990 року», «Постанова XXVI з'їзду Комуністичної партії Радянського Союзу про листи і заяви трудящих, апеляції комуністів, адресованих XXVI з'їздові КПРС», «Промова товариша Л. І. Брежнєва при закритті XXVI з'їзду КПРС» та інші матеріали.

О. НОТКІНА,
головний бібліограф
наукової бібліотеки.

Куточок поезії

СЕРЕЖКА

...Пряди золотые,
Как пшеничный колос,
Глазки голубые,
Колокольчик — голос.
Бегаєт вприпрыжку!
За лошаду — палка,
«Почитай мене книжку!» —
Вдруг попросит жалко.
«Нарисуй мене домок,
С окнами, с трубою,
Чтобы славный гномик
Мчался за водою!»...
Сложены в порядке
Детские игрушки.
Спит Сережка сладко —
Личиком в подушку...

Світлана ЛАНТУХ,
студентка V курсу
юрфаку.

ТУРИСТЫ

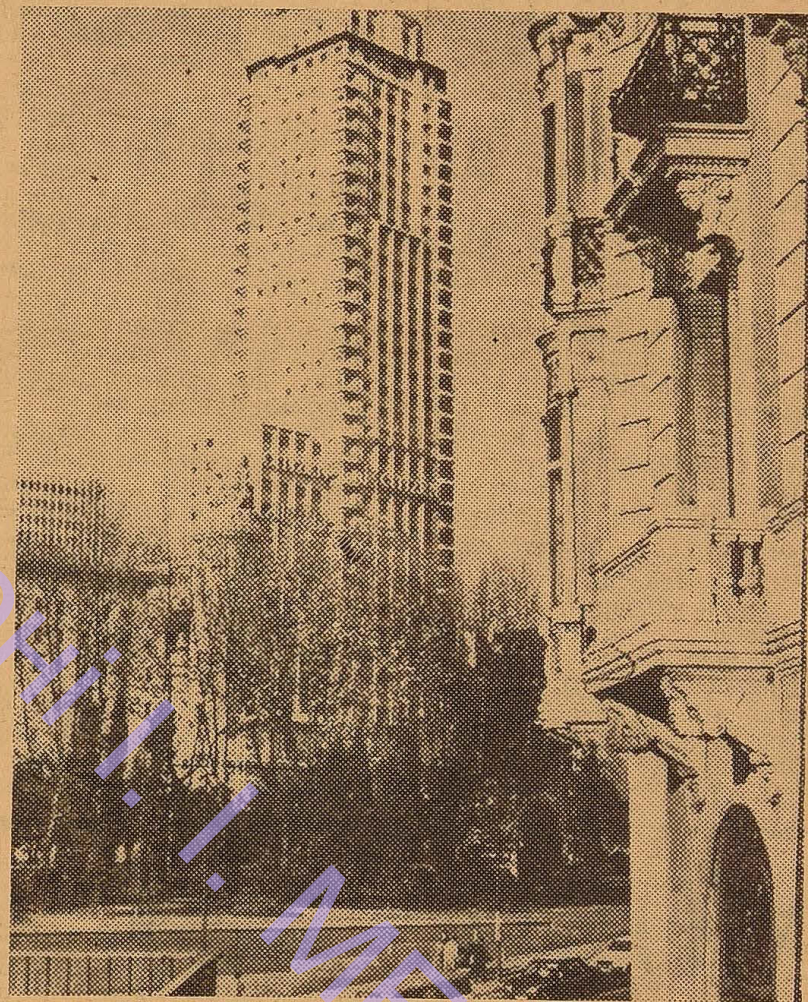
(басня)

Раз в чашу около реки
Подъехали грузовики
И соскочили с них, откинувши борты,
Собаки городские и коты.
Потом свою поклажу сняли,
Хорошее местечко отыскали
И, разведя костер, веселью предались.
Наелись вдоволь, напились
До чертиков и песни петь решили,
Все дружно замурлыкали, завыли —
Да так, что даже серый волк,
Специалист по пению, замолк...
Но вот устали, занялись другим.
Одни деревья корчевали,
Другие метки вырезали
На дубе ножиком своим,
Овчарки динамитом рыб глушили,
Коты об пни бутылки били,
А гончие зверей лесных гоняли, —
Все остальные тоже «отдыхали».
И лишь когда настала ночь,
Из леса все убрались прочь.
На утро же медведь проснулся,
Он удивленно оглянулся
И молвил: «Мамочка, родная,
Ужель нашествие Мамая?»... * * *

И прав медведь: есть истина такая: —
Туристы нынче превзошли Мамая!

ЯКІВ ФЕСЕНКО,
студент I курсу філфаку.

ФОТОАТЛАС

Іспанські вертикалі.

На знімку: сучасні будови на одній із вулиць Мадріда.

КАІР. У 20 кілометрах від єгипетської столиці знаходиться район Саккара, відомий чудовими історичними пам'ятниками, у тому числі древньою пірамідою фараона Джосера (на знімку). Нещодавно чехословацькі археологи відкрили тут невідому до нашого часу піраміду, вік якої — більше чотирьох з половиною тисяч років! Її висота, за попередніми даними, 20 метрів.

ФОТОХРОНІКА ТАРС.

Редактор В. НИКОЛАЄВ.

ПИШІТЬ НАМ:

270000, Одеса-центр, вул. П. Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ:

Одеса, вул. Радянської Армії, 24.

ДЗВОНІТЬ:

телефони: міський 23-84-13, внутрішній 841 (з міста 206-841).